

SHIFOKOR VA BEMOR MULOQOTINING PSIXOLOGIK JIHTLARI

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi o'qituvchisi

Nazarova Zarnigor Raxmatjon qizi

TTA talabasi G'aniyeva Shaxloxon Abdurahim qizi

TTA talabasi Xurramova Pokiza Saydullo qizi

Annotatsiya: Shifokorlikni tanlagan inson bor bilimini, aql-zakovatini va orttirgan kasbiy tajribasini bemor salomatligini tiklashga, unga yordam qo'lini cho'zishga doim tayyorligi, o'zining huzur-halovatidan kechib, bemor atrofida doimo tibbiy yordamga shay ekanligini namoyish qila olishi, bemor va uning qarindosh-urug'lari oldida o'zining xatti-harakati bilan ularning muhabbatini qozonishga intilmog'i kerak. Maqolada ushbu jihatlari haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: shifokor, bemor, muloqot, suhbat, mahorat, individual psixologik xususiyatlar.

Аннотация: Человек, решивший стать врачом, должен использовать все свои знания, ум и профессиональный опыт для восстановления здоровья больного, быть готовым протянуть ему руку помощи, уметь показать, что он всегда готов оказать медицинскую помощь вокруг больного, он должен стараться завоевать их любовь своим поведением перед родными. В статье говорится об этих аспектах.

Ключевые слова: врач, пациент, общение, беседа, навыки, индивидуально-психологические особенности.

Annotation: A person who decides to become a doctor must use all his knowledge, mind and professional experience to restore the health of the patient, be ready to lend a helping hand to him, be able to show that he is always ready to provide medical assistance around the patient, he must try to win their love with his behavior before relatives. The article talks about these aspects.

Key words: doctor, patient, communication, conversation, skills, individual psychological characteristics.

Bemor bilan muloqotga kirishishning o'ziga yarasha shartlari bor, albatta. Shifokor bemor xastaligining taxminiy diagnozini, shaxsini, kasbini, ijtimoiy sharoitini, saviyasini, dunyoqarashini, bilim darajasini, lashqi psixik belgilarini o'rganganidan so'ng, o'zini ham bu muloqotga ruhan tayyorlaganidan keyingina u bilan muloqot qilish uchun ma'naviy haqqi paydo bo'ladi. Bemor va shifokor muloqoti (shartli ravishda) ikki doirada kechadi. Birinchi, tashqi doira zanjirida yuqorida aytilgandek, shifokorning bemor bilan muloqotga tayyorlanish bosqichidagi amallar

kiradi. Ikkinchi, ichki doirani esa bemor shaxsini, uning kasallik sabablarini begilovchi dalillar zanjiri tashkil etadi.

Shifokor bemor bilan muloqotning avvalidayoq uning saviyasiga mos ravishda suhbatlashishi muhim. Bemor hunarmand bo'lsa, shunga mos maqomda, akademik bo'lsa, albatta, uning yuqori saviyasiga yarasha muomala qila olishi asosiy talablardandir. Shifokor beixtiyor bu holatning aksini qilsa, u holda o'zining tuzatib bo'lmas xato qilganini bir umr afsus bilan eslab yurishiga to'g'ri keladi. Shifokor bemorni o'rab turgan atrof-muhitga katta e'tibor bermog'i lozim. Uning botiniy va zohiriy ko'rinishi bemor bilan kechadigan muloqotiga bevosita ta'sir o'tkazishi mumkin. Xususan, bemor yotgan xona shinam, ozoda, havosi toza bo'lishi, albatta, uning ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bu - botiniy ta'sirdir. Zohiriy ta'sir esa bemor atrofida kechadigan ijtimoiy hayot: boshqa bemorlarning, kichik tibbiy xodimlarning yoki tashrif buyuruvchilarning salbiy xatti-harakatida ko'rinadi. Bu ta'sirga, atrofdagi shovqin-suronlar, qo'shni bemorlarning muloqoti, hatto, shifokorning yoqimli bo'lib tuyulgan tovushi, mimikasi, jestlari ham kiradi.

Bemor shifokor bilan muloqotdan so'ng o'zini ruhan tetik va yengil his etishi kerak, dedik. Mohir shifokor haqida aytish mumkinki, yaxshi suhbatdosh atirfurushga o'xshaydi, garchi u senga atridan bermasa ham xushbo'y hidi yetib turadi. Shifokor bemor ko'nglini ko'tarib agar u yosh bo'lsa, «hali to'yingizda osh yeymiz, xizmat qilamiz», yoshi ulug'roq bo'lsa - «hali nevara-yu chevaralaringizni boqib yurasiz», qabilida gaplar aytishi kerakki, bemor beixtiyor bunday ko'ngilga yoquvchi muloqotni mamnuniyat bilan eslasin. Har bir shifokor Mahmud Qoshg'ariyning: «Bilag'on odamlarning nasihatlaridan foydalan. Chunki yaxshi so'z ta'sir qilgach, dilga joylashadi», degan purhikmatlarini yodda olib qolishi foydadan holi emas.

Shifokor bemor bilan ma'lum mantiqiy ketma-ketlikda savol-javob qilishi kerak. Bu suhbat (dialog)da fikrning tushunarli bo'lishi uchun marom, urg'u va takror to'g'ri belgilanishi, mazmun va ohangdorlikning uyg'unlashuvi, so'zlaraniq hamda to'g'ri talaffuz qilinishi muhimdir. Zero, xalqimiz - kishining jamoli tilidir, deydi. Biz esa shifokorning mahorati va malhami tilidir, degimiz keladi. Darhaqiqat, xalq ertaklarida podshoning «Eng shirin narsa nima?» va «Eng achchiq narsa nima?» degan savoliga tilning olib kelib ko'rsatilishida buyuk hikmat bor. Bemorga: «Rangingiz oqaribroq ko'rinyapti, bugun tobingiz chatoqroqmi?» deb aytilsa, bir oz o'tib, uning rangi endi rostdan ham oqarinqirab qolganini sezish mumkin. Yoki aksincha, zarxil yuzli bemorga: «Bugun rangingiz naqshin olmadek», deyilsa, shifokoniing buyurgan barcha muolajalari em bo'ladi, bemorning hayotga ishtiyoqi yana ham kuchayadi. Zero, qadimgi yunon faylasufi Aristotel: «Nutqning bosh fazilati aniq va ravshanlikdir», degan edi. Donolar nasihat qilganlaridek, o'ziga boqma, so'ziga boq. Shunday ekan, shifo istab kelgan bemorga eng tez ta'sir etuvchi «eleksir - ilk sir bu so'z, degan hayotiy haqiqat anglanadi.

Shifokor, bemor bilan muloqotga kirishar ekan, uning ko'z o'ngida ma'lum ma'noda kamchiliklardan holi, yuksak axloqli inson sifatida gavdalanishi zarur. O'z axloq normalarini to'g'ri belgilay olmagan shifokor bemor ko'z o'ngida obro'sizlanadi. Obro'sini yo'qotgan shifokorning esa, tabiiyki, o'z bemori bilan talab qilingan saviyada muloqot qilishga ma'naviy haqqi bo'lmaydi. Shifokor ma'naviyati deganda, ma'nili fikrlashi, so'zlashi, shuningdek shaxsiyatidagi, tarbiya va odobidagi hamda amaliyotidagi barcha ijobiy xatti-harakatlar majmuasi tushuniladi.

Allomalar aytadilar-ku, Yer yuzida uzoq muddat qamal qo'yishga eng muhtoj narsa tildir, deb. Shifokor aynan shu qoidadan holi sub'ekt bo'lmog'i kerak. Shuningdek, bemor bilan muloqotda uning diqqati va ixtiyorini shifokor suiste'mol qilmasligi, ya'ni so'zda me'yorni saqlay bilishi muhim. Aytar so'zni ayt, aytmas so'zdan qayt, deydilar. Shifokor bemor bilan muloqotda unga baayni zarur gaplardan so'zlamog'i uning amaliyoti uchun juda foydalidir. Ibn Burayda aytadi: «Yaxshi so'zlarni so'zlagin, foyda topgaysan, yomon so'zni aytishdan o'zingni tiygin, salomat bo'lgaysan» Zero, «Inson a'zolari ichida eng harakatchan va juda yengil harakat qiladigani til bo'lib, shu bilan birga insonga eng zararlisi ham udir».

Inson boshiga tashvish tushib, tanisihatlikdan ayrilib qolganda, najot izlab, tibbiyot xodimlari huzuriga bosh urib keladi. Shu ondan boshlab, uning taqdiri, hatto hayoti shifokorlar va hamshiralar qo'lida, deyish mumkin. Yengilmi, og'irmi dard bilan shifoxonaga tushib, shu darddan xalos bo'lib, uyiga qaytgunga qadar bemor bir necha shifokor nazarida bo'ladi. Bu soatlar, haftalar va ba'zida oylarni imtihonga qiyos qilish mumkin. Bu bemor uchun ham, shifokor uchun ham haqiqiy sinov. Hamdardlik, xushmuomalalik sinovi. Shu qisqa vaqt ichida ular orasida iliq munosabat paydo bo'lsa, ular bir-birini tushunsa, nur ustiga a'lo nur. Demak, shifokor hamda hamshiraning ishi muvaffaqiyatli yakunlanadi, ya'ni bemor shifo topadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.M. Maxsudova. Muloqot psixologiyasi. o'quv qo'llanma. — T.: «Turon Iqbol» nashriyoti, 2006.— 119 b
- 2.V. Karimova. Psixologiya. (o'quv qo'llanma). T. 2002
- 3.M.G.Davletshin. «Umumiy psixologiya», Toshkent, 2002.
- 4.Мелибаева, Р. (2021). Тиббий психодиагностиканинг методологик муаммолари.
- 5.Fayzulla og'li, U. B., & Ikromjon o'g'li, I. M. (2023). BO'LAJAK TIBBIYOT XODIMLARINI KASBGA TAYYORLASHDA PSIXOLOGIK TA'SIR USHLUBLARINI O'RGATISHNING O'ZIGA XOSLIGI. Scientific Impulse, 1(8), 831-834.
- 6.Vohidjon, O. (2023). TIBBIYOT XODIMINING BEMORLARGA SO'Z ORQALI TA'SIR KO'RSATISHI. Scientific Impulse, 1(8), 827-830.

7. Baxtiyarovna, S. D. (2023). ART-TERAPEVTIK USULLARNI TIBBIYOTDA QO'LLASHNING HOS JIHATLARI. Scientific Impulse, 1(8), 781-787.

8. Nazarova, Z. (2023). ILK FARZAND KO'RGAN AYOLLARDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING IJTIMOY PSIXOLOGIK HUSUSIYATLARI.

9. Raxmatjonqizi, N. (2023). KASALLIKKAMUNOSABATLARI VA ULARNINGTAHLILI. Scientific Impulse, 1(6), 439-443.

10. Raxmatjonqizi, N. (2023). PSIXOLOGIK YETUKLIKNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK OMILLARI. Scientific Impulse, 1(6), 436-438.

11. Raximova Roxat Boysoatovna, Raxmiddinova Durdona Tolib qizi, & Ibragimova Nilufar Yuldoshali qizi. (2023). BOLALARDA PSIXOLOGIK TRAVMALARNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI. Scientific Impulse, 1(8), 417-420

12. Raximova Roxat Boysoatovna, Jo'rayeva Muazzam Bahridinovna, & Abduvohidova Sayyora Sherzod qizi. (2023). O'QITUVCHINING PEDAGOGIK QOBILİYATLARINI SHAKLLANTIRISH. KASBIY FAOLIYATDA NUTQ MADANIYATI VA NOTIQLIK SAN'ATI. Scientific Impulse, 1(8), 413-416

13. Raximova Roxat Boysoatovna, & Sodiqov Og'abek Zokir o'g'li. (2023). TA'LIM SOHASIDAGI DAVLAT SIYOSATINING TAMOYILLARI. AMALGA OSHIRLAYOTGAN ISLOHATLAR. Scientific Impulse, 1(8), 409-412.

14. Raximova Roxat Boysoatovna, Baratova Zulayxo Salim qizi, & Maqsdxo'jayeva Xadicha Mansur qizi. (2023). TALABA QIZLAR HAYOTIDA PEDAGOGIK BILIMLARNING O'RNI. Scientific Impulse, 1(8), 404-408.

15. Abduvakilovna, K. U., & Xusanovna, R. X. (2022). O'SMIRLARDA DEVIANT XULQ-ATVOR SHAKLLANISHIGA OILAVIY NIZOLARNING TA'SIRI. Journal of new century innovations, 19(2), 91-94.

16. Abduvakilovna, K. U., & Baxriddin o'g'li, X. J. (2022). O'SMIRLARDA SALBIY XULQ-ATVOR NAMOYON BO'LISHINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Journal of new century innovations, 19(2), 87-90.

17. Abduvakilovna, K. U. (2022). OLIY O'QUV YURTI TALABALARIDA KASBIY VA AXLOQIY SIFATLARI SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK TAJRIBA ISHLARI NATIJALARI. Journal of new century innovations, 19(2), 95-98.

18. Karakulova, U., Rashidova, G., & Raxmatullayeva, M. (2023). DEVIANT XULQ-ATVOR RIVOJLANISHIDA OILAVIY MUNOSABATLARNING TA'SIRI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 3(1).